

Світлана Шумаєва

к.п.н., доцент кафедри іноземних мов

УДПУ імені Павла Тичини

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ІНКЛЮЗИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Учні з особливими освітніми потребами часто відчують труднощі у виконанні завдань або їх частин через бар'єри у навчанні, які пов'язані з неможливістю запам'ятовування правил граматики або слабким словниковим запасом, або недостатністю часу для їх виконання. Визначаючи ці бар'єри, вчителі мають ключ доступу до їх вирішень та подолання, оскільки можуть запропонувати чітке керівництво до дій. Маючи це за мету та керуючись принципом справедливості, диференційованого, мультисенсорного та мультимодального підходу до навчання, американські спеціалісти працюють над розробкою спеціальних курсів ELT, що передбачають комплекс друкованих та цифрових компонентів, спрямованих на збагачення досвіду викладання іноземних мов для учнів з особливими освітніми потребами.

Диференційований підхід у навчанні передбачає перш за все те, що вчителі добре знають своїх учнів; тобто чітко розуміють їх можливий потенціал та труднощі, з якими вони можуть стикаються в процесі роботи. То ж кожного разу, коли вони навчають таку групу учнів, вони мають адекватно обирати учня для відповіді на запитання, групу або пару, в якій будуть працювати інклюзивні діти і так далі. Що ж стосується навчальних матеріалів, то вчитель повинен усвідомлювати, що навіть незначні варіації у їх виборі можуть мати суттєве значення для учасників навчального процесу. Так, візуальне сприйняття навчальних посібників (привабливість палітурки, цікаві ілюстрації, кольорове забарвлення та макет) справляють стимулюючу дію на більшість учнів. Проте, для дітей з дефіцитом уваги, з дислексією, з високим рівнем аутизму,

гіперактивністю (СДУГ), які не завжди знають, на що звертати увагу, така візуалізаційна обробка може навпаки стати перевантаженням. Такі учні легше сприймають інформацію, яка представлена лише на одній частині сторінки, так званому «вікні тексту». З метою покращення навичок розуміння прочитаного, вчителі можуть також запропонувати учням попередньо переглянути текст, спрогнозувати його зміст з назви, зображення чи структури [1].

Одні учні краще сприймають матеріал, роздрукований на кольоровому папері, для інших мають застосовуватися цифрові рішення, приміром, спеціально відформатовані варіанти вправ для читання, або аудіофайли для читання текстів, які можна уповільнити. Такий вид діяльності як, наприклад, «прослухайте і зробіть» або «перекладіть і прочитайте», що передбачає узагальнення, перефразування, відтворення, тобто опрацювання відразу декількох лінгвістичних функцій, робить її недоступною для тих, хто відчуває труднощі з робочою пам'яттю і фонологічною свідомістю. В такому випадку на допомогу можуть прийти нелінгвістичні підходи, такі як забарвлення, заповнення карток або вибір картинок. Іноді учні отримуватимуть користь від використання адаптованих матеріалів, в яких зміст було спрощено, з меншою кількістю інформації на сторінці. Важливо, щоб будь-які адаптовані матеріали використовувалися у тому об'ємі, у якому вони уможливили б комплексне їх використання. Проте, вони мають бути доступними для всіх учнів. Це дозволить уникнути створення підгрупи учнів, в яких SEN працюватиме самотійно з різними матеріалами, що може завдати шкоди соціальній згуртованості. І, навпаки, спільне навчання за допомогою парних і групових робіт допомагає створити інклюзивний етос. Спектр спільних завдань варіюється від коротких завдань, таких як презентація діалогу, до більш складних завдань, таких як робота над проектом, що надає учням різноманітні можливості для підтримки інклюзивного етосу. Так, приміром, використання формату Think – Pair – Share є особливо корисним для учнів, яким потрібно більше часу для обробки відповіді [2]. На виконання цього завдання дається дві хвилини, щоб подумати, і одна хвилину, щоб обговорити відповідь в парах, далі

пари діляться своїми ідеями з класом. Час залежить від типу і складності завдання. Учням, які відчуваються труднощі у соціальній взаємодії, можна спочатку запропонувати попрацювати з одним або двома іншими людьми. Такий підхід має позитивний вплив як на учня, який грає роль наставника, так і на того, кого навчають, сприяє зміцненню міжособистісних відносин, а також мотивації та самооцінці учнів. Роль наставника повинна передаватися кожному члену класу, надаючи таким чином можливість грати цю роль. Робота вчителя має бути спрямована на полегшення процесу взаємодії. Це може виражатися в таких моментах як розташування стільців та парт для організації роботи в невеликих групах чи індивідуальної роботи або ж розташування учня в певному місці в класі (якщо учень часто відволікається – його краще не садити коло вікна), чутливості щодо типу освітлення та температури в кімнаті, тощо [3].

Оскільки не існує єдиного рішення, що однаково спрацьовує для всіх учнів, вчитель повинен апробувати різні варіанти, прислуховуючись до відгуків учнів. Це сприятиме формуванню середовища довіри та відкритості, і дозволить винайти відповідні рішення щодо кожного учня.

ЛІТЕРАТУРА

1. IATEFL Inclusive Practices and Special Educational Needs Special Interest Group: <https://ipsen.iatefl.org> International Dyslexia Association: <https://dyslexiaida.org>
2. What are specific learning difficulties? Retrieved from www.bdadyslexia.org.uk/educator/what-are-specific-learning-difficulties
3. Newcastle-upon-Tyne: Cambridge Scholars Publishing. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2007). Students with disabilities, learning difficulties and disadvantages: Policies, statistics and indicators. Paris: OECD/CERI. Retrieved from www.oecd.org/edu/school/40299703.pdf